

EMLÉKMORZSÁK Alföldi Lajos (1927–2021)

MEMORY FRAGMENTS Lajos Alföldi (1927–2021)

Raskó István
az MTA doktora

Hetvenes évek... Genetikai Intézet. Nyílik a negyedik emeleti teázó ajtaja.

– *Mi újság, fiatalság?*

– *Szervusz, Főnök! Lesz ma tea?*

– *Természetesen! Ötör!*

Tele a teázó fiatal emberekkel, sokan a földön is ülnek. Bejön ő is, nincs szabad fotel, leül a földre, kezdődik a beszélgetés, tudományról, az intézetről a jövőről...

Elment! Nincs többé! Nagyon sokan, nagyon sokat köszönhetünk Neki.

1961-ben találkoztam vele, amikor orvostanhallgatóként az Ivánovics György akadémikus által vezetett Szegedi Orvostudományi Egyetem Mikrobiológiai Intézetben tudományos diákkörösként kezdtem dolgozni. 1965-ben az egyetem elvégzése után kerültem a csoportjába, én az ismeretségünket onnan számolom. Akkor ismertem meg a családját, gyermekeit, Editet, Pétert.

Fiatal orvosként, akinek kezdetekben sebészi, szülészai álmai voltak, és nem sokat tudott a tudományművelés gyakorlatáról, meghatározó ismereteket szereztem az irányítása alatt. Megtanultam, hogy közleményt csak akkor szabad írni, amikor a benne szereplő kísérleteket addig ismételjük, amíg biztosak nem vagyunk benne, hogy azokat mások is meg tudják ismételni, hasonló eredménnyel.

Rendkívül szerény, talán egy kicsit zárkózott ember is volt. Kerülte a konfrontációt. Amikor az intézetben szóba került a vezetőváltás, ő inkább egy akkor itthon teljesen új tudományterület hazai honosítását kezdte, a József Attila Tudományegyetem Természettudományi Kar genetikai tanszéki munkacsoport megszervezésével. 1970-ben kezdték szervezni az MTA Szegedi Biológiai Központot, és miután Györffy Barna mellett ő volt, aki genetikával foglalkozott, Straub F. Bruno akadémikus meghívta az előkészítő csoportba. Györffy Barna sajnálatos halála után pedig őt nevezték ki az új Központ Genetikai Intézetének igazgatójává.

Hihetetlen jó érzékkel választotta ki azokat a tudományos témákat, amelyek akkor itthon nagyrészt ismeretlenek voltak, és Nyugaton is újdonságnak számítottak. Megvoltak a témák, csak kutatók kellettek, akik elkezdenek dolgozni. Az

intézet kutatógárdája harminc év alatti fiatalokból állt, egy-két idősebb harmincast leszámítva, különböző háttérrel, nagyon sokuk az egyetemeken lettek akadémiai ösztöndíjasok, és végzés után rögtön a „mélyvízbe” kerültek. Ebből a gárdából kellett neki, nagyon rövid idő alatt, nemzetközileg versenyképes intézetet formálnia.

Sajátos vezetési stílusa volt, nem döntött azonnal, véleménye szerint az élet sok mindent megold magától, és ez a filozófiája nagyon gyakran beigazolódott. Soha nem kiabált. Remek pszichológiai érzéke volt az emberi problémák megoldásában (volt egy időszak, amikor pszichiáternek készült). Minden csoportot hagyott dolgozni, csak az eredményt várta. Természetesen neki is voltak melléfogásai. Romantikus, régi vágású kutatóként azt tartotta, hogy nem a tudományos fokozatok, hanem a teljesítmény minősíti a kutatókat. Ezt néhány fiatalember elfogadta, és nem szerzett fokozatot, ami az intézet itthoni megítélésében hátrányt jelentett. Az alakuló rovargenetikai csoport modellállatot keresett, az intézet temperált szobája tele volt afrikai óriáscsótányokkal, mint jövődő kísérleti alanyokkal. Ő pedig, elveitől eltérően, miután akkor itthon a mezőgazdaságnak komoly gondot jelentett, javasolta a krumplibogarat. Ezen később ő maga is jókat derült, amikor a mára már nemzetközi hírű drosophila-genetikusokkal beszélgetett.

Olyan ember volt, aki soha nem volt féltékeny a tehetségekre. Sőt! Segítette őket. Orosz László, Kondorosi Ádám, Dudits Dénes és mi, a „nem akadémikus öregek” sokat tanultunk és kaptunk tőle. Emberséget, vezetői kultúrát, tehetség-gondozást. Azt, hogy miként lehet politikamentesen nemzetközi hírű tudományos kutatóintézetet alapítani. Azt, hogy hogyan lehet különböző előéletű fiatal emberekből egy kiváló tudományos közösséget faragni, egy olyan baráti társaságot, ahova öröm bejárni, dolgozni, élni!

Azzal az idézettel szeretném zárni, amit Orosz László írt nekem a Főnök halálhírére reagálva: „...nekünk azért Ő ül az asztalfőn, ha üres a helye, nem szeretnék ott mást látni.”

Örök példát adott! Kár, hogy már kevesen vagyunk, akik ismertük, szerettük, tiszteltük. Szerencsés vagyok, hogy közöttük lehettem! Nyugodj békében, Főnök!